

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Парламент

Жамауат палатаны къауумун

къурауну низамы тохташдырылганды

КъМР-ни Парламентини президиумуну повесткасы бу жол бай болганды – депутатла 40-дан аслам сорууну сюзгендиле. Аны спикер Татьяна Егорова бардырганды.

Ол санда «КъМР-ни Жамауат палатасыны къауумуну ючден бирин Парламент тохташдырыуну низамыны юсюнден» бегимни проектине къаралганды. Документ 2016 жылда 23 июнда къабыл кёрюлген «РФ-ни субъектеринде жамауат палаталаны къурауну эм ишлерини битеулу принциплерини юсюнден» 182-ФЗ номерли Федерал законна кёре жарашдырылганды.

- «КъМР-де Жамауат палатаны юсюнден» республикалы законну 9-чу статьясына тийшиликке аны къауумуну ючден бирин Парламент къурайды.

Алгын а законла чыгъарыучу баш орган бу ишге къатышмаганды. Бегимни проектинде уа бу структураны къауумун жарашдырыуну низамы тохташдырылганды», - деп анылатханды Культура, граждан обществен институтларын айнытуу эм асламлы информация органла жаны бла комитетни башчы Борис Паштов. Документ депутатлагъа, Парламентни Аппаратыны право жаны бла управлениясына берилгенди.

Депутатла Приморский крайны Законла чыгъарыучу жыйлыуу РФ-ни Къырал Думасыны башчысы В.Володиннге этген тилекни да сюзгендиле. Анда хауле жаныуарла бла къаллай мадарла толтурургъа кереклиси жаны бла федерал закон жарашдырыуну юсюнден ай-

тылады. Депутатла бу ишни магъаналылыгын белгилеп, аны бирча тюзге санагандыла.

Нальчик шахарны «3-чю номерли сабий музыкалы школу» къошакъ билим беруу учреждениены баан эм аккордеон класслары устазы Людмила Карданованы, фортепиано классны устазы Людмила Хаткутованы эмда Парламентни депутаты Александр Шевченкоу, «Адамей» обществоу коммерциалы директору Байдаланы Салихни Парламентни Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа оноу этилгенди.

Кенгешни ахырында Татьяна Егорова парламентарийлени адамланы приёмгъа алыуу энци эс бурургъа чакырганды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

КЕНГЕШ

Ишчи жерле бла жалчытхан предпринимательлеге - энчи кёзден къарау

Къабарты-Малкъарны Правительствосуну башчысы Мусукланы Алий бардыргъан кезиулу кенгешде правительствону бир неча бегимни проектлери сюзолгендиле эм къабыл этилгендиле.

Биринчиден, КъМР-ни финансла министри Жыр-Аслан Бештоков республиканы бытыргы бюджети къалай толтурулганын билдиргенди. Ол

айтханыча, анга битеу да 25,1 миллиард сом тошгенди. Ол санда 9,8 миллиард сом налогла бла эмда андан башха төлеуле бла келгендиле. Энтта да 15,3 миллиард сомну ол неда бу программала, неда амалла бла (сёз ючюн, дотацияла бла) къырал бергенди.

Къоранчланы юсюнден айтханда, ала тошюрюлген файданан эсе асламыракъ болгандыла – 27,8 миллиард

сом. Бюджетни бу кесеги, министр билдиргенге кёре, 91,2 процентге тамам этилгенди. Бу ахчаны асламысы - 21,3 миллиард сом – социал магъаналы жумушланы тамамлауа къоратылганды. Ары билим беруу, саулу къаууму, социал политика бёлюмле киредиле. Энтта да 1,3 миллиард сом а май буйрукъланы толтурууа жиберилгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къайгырыу

Ветеранлагъа төленген ахча иги кесек ёсерикди

Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Коковну Указы бла Улуу Ата журт урушка къатышханлагъа, аны хатасындан сакъат болгъанлагъа, ёлген аскерчилени бийчелерине да жыл сайын бир кере төлениучю ахча 1,5 ке-

реге кёбейгенди - 20 минг сомдан 30 минг сомгъа дери.

КъМР-ни Урунуу, иш бла жалчытуу эмда социал къоруулау министрствосундан билдиргенлерине кёре, ол ахча быйыл 5 майдан төленип башланьыркыды.

Тапландырыу

Энтта да бир багъуу учреждение жангыртылганды

КъМР-ни Саулу къаууму министрствосуну «Психоневрология диспансер» къырал бюджет саулу къаууму учреждениесыны багъуу корпусларындан биринде жангыртуу ишле бошалгандыла.

Владимир Путинни буйругу бла 2017 жылда РФ-ни Президентини резерв фондундан Къабарты-Малкъар Республикагъа бу жумушка 18 миллион сом чаклы бир эмда коммунациаланы алышындырууа да республикалы бюджетден 5 миллион сом бёлюнген эди.

Диспансер иги кесек жерде беш багъуу корпусдан бла поликлиникадан къуралыпды. Аланы мекамлары 1973-1975 жылда ишленгендиле. Медучрежденияда бир жылгъа 3,5 минг саусузгъа къаралды.

-Мында къырк жылдан артыкъ заманын ремонт этилмегенди. Энди бу иш жеринден тепгенди. Биз диспансерни битеу мекамларын тап халгъа келтирирча мадарла этерге, анга ахча мажарыгъа къореширкибиз, - дегенди КъМР-ни саулу къаууму министри Марат Хубиев.

Болум

Кадетле ууланганларыны сылтауун правительстволу комиссия тинтеди

КъМР-ни Билим беруу, илму эмда жаш төлюню ишлери жаны бла министрствосундан билдиргенлерине кёре, алгаракълада Бабугентни 2-чи номерли интернат школунда окугъан 131 сабийни Серные воды деген жерге жолоучулукъга элгендиле. Аланы ата-аналары, класс башчыла, юйретуочюле, медикле да биргелерине баргандыла.

Арта къайтханларындан сора, сабийлени бир къаууму халлары осал болгъанына тартыкъгандыла. Алагъа олсагъат болушукъ этилгенди. Врачла

интернатчыланы жашауларына бир торлю къоркъуу болмагъанын тохташдыргандыла.

Онеки школчу ачыкъ шаудандан суу ичип уулангандыла деген ишлек барды. Алай аны сылтауларын тинтиуу бла правительстволу комиссия къореше турады. Анга уа Роспотребнадзорну жер-жерли управлениясыны, Саулу къаууму министрствосуну да келечилери киредиле.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Билдирюу

Газетлеге бла журналлагъа жазылыуу башланганды

Биринчи апрельден башлап, 2018 жылны экинчи жарымына жазылыуу кампания башланганды.

Сизни почта связыны битеу бёлюмлеринде суйген газетлеригизге бла журналларыгызгъа жазылыууну жарашдырыргъа онугуугуз барды. Бу ишни юсюнден къошакъ информацияны башында сагъынылгъан учреждение операторундан билрге боллукъсуз.

КъМР-ни почта связыны федеральный управлениясы.

Ишчи жерле бла жалчытхан предпринимательлеге - энчи кёздөн къарау

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Республиканы борчу быйылны аллында 12,1 миллиард сом эди. Ол санда банк кредитле - 5,6 миллиард, бюджет кредитле - 6,1 миллиард эмда кырал гарантияла 368,8 миллион сомну тутхандыла.

Келир айны биринчисинден башлап, Россейде айлыкны эм аз ёлчечи 11163 сом болугъун да билдиргенди министр. Республиканы бюджет сферасында урунганланы бу жаны бла ондуруу ючюн 119,3 миллион сом керек боллукъду. Тийишли дотацияны уа РФ-ни Правительствоосу берликди.

«Къабарты-Малкъар Республиканы айнытыуу корпорациясы» акционер обществону уставной капиталыны ёлчечин кёбейтирге да оноу этилгенди.

«Аны юсю бла 537,6 миллион сомгъа акцияла чыгъарыллыкъдыла. Аны 500 миллиону - кыралны бюджетинден, квалгъаны уа республиканыкындан берилликди. Акцияла уа КъМР-ни Жер эм ырыскы бла байламлы халланы министрствосуна ётдюрюллюкюле», - дегенди министрни къулугъун толтургъан **Уяналаны Таймураз**.

Россейни Правительствоосу ишсизлени санын азайтыуу ючюн регионалга субсидияла берликди. Къабарты-Малкъаргъа 73 миллион сом жетерикди. Урунуу, иш бла жалчытыуу эмда социал кыруулау министр **Тюбейланы Альберт** айтханга кёре, бу ахчагъа, биринчиден, алты жюзге жууук урунган адамны билимлерин ёсдюрюу

эмда жангы усталыклагъа юйретиуу курслагъа жиберирге умут барды. Ол асламысын - кыралны бюджетинден, квалгъаны уа республиканыкындан берилликди. Курсла уа Къабарты-Малкъар кырал Аграр университетде эмда «Кырулушчу» лицейде бардырылыкъдыла.

Дегенди бизнес бла кюре-лугъун толтургъан **Уяналаны Таймураз**. Россейни Правительствоосу ишсизлени неда андан аслам адамгъа ишчи жерле кырагъанлагъа. Тийишли конкурс сайлауаны ётген бизнесменлеге 200 мингшер сом чакълы берилликди. Кыралгъан ишчи жерлеге кырагъанда уа бегирек да жаш адамлагъа бла сакъатлагъа онг берилгенине эс бурулукъду.

Субсидияны хайыры бла

дагыда быйылны выпускникерине предприятиялада бла организациялада стажировка ётерге амал табыллыкъды. Башхача айтханда, алагъа биринчи юч айны ичинде иш хакъ теленип турлукъду. Тюбейланы Альбертни оюмуна кёре, иш кёллю жаш телюге бу амал уллу себеплик этерикди.

Талай бегим бла тюрлю-тюрлю мюлкле республиканы иелигинден муниципалитетлеге берилгенди. Ол санда Зольск районда Кичибалык эм Псынадаха элледде Маданият юйле (экилерини да багъасы 54,1 миллион сом) эмда сабийлени ташырга биренча автобус. Дагыда Къабарты-Малкъарны бла Тверь областны Правительствоалары араларында экономика,

сатыу-алыу, культура, социал эмда илму-техника жаны бла байламлыкъла жюрютюуно юсюнден келишимни проекти кыбыл этилгенди. Тырына-уузда вольфрам-молибден магъаданы чыгъарыу эмда жарашдырып башлау бла байламлы проекти тамамлаугъа себеплик этген ишчи къауум да кыралгъанды.

Андан сора билим беруу, культура, спорт, ЖКХ, жол мюлк бла байламлы биренча бегимни проектлерине кыралгъанды. Ахырында келир айда байрамланы бардырыуно юсюнден кысык сёлешингенди эмда хауаны температурасы кётюрюле барганы себепли юйлеге жылыу беруу кезиюно 16 апрельде жабаргъа боллукъду деп эсгертилгенди.

КОЛЛЕГИЯ

Ахшы тюрлениуле баямдыла, алай быйыл тамамландырыллыкъ жумушла бютюнда жууаплыдыла

Былтыр Къабарты-Малкъарда жашау журтладан кёп къалмай 427 минг квадрат метри ишленгенди. Бурунгу жыл бла тенгешдиргенде ёсом юч процентден атлагъанды. Бу тарихле республиканы Кырулуш, ЖКХ эмда жол мюлк министрствосуну былтыргъы ишини эсеплерин чыгъарыу жаны бла коллегиясында келтирилгенди. Жыйылыугъа КъМР-ни Правительствоосуну Председателини орунбасары **Владимир Болотоков**, талай министрстволаны бла ведомстволаны келечилери къатышхан эдиле.

Министрни орунбасары **Татьяна Швачий** регионну кырулуш бёлюмюнде ахшы тюрлениуле шарт эсленгенлерин чертгенди. Ол жашау журтладан 274 минг квадрат метрин адамла кеслери сюегенлерин да белгилегенди. Саулай алып айтханда, бёлюмде тамамланган кырулуш эмда башха ишлени ёлчечи 14,6 миллиард сомгъа жетгенди. Ол да бурунгу жылдан асламыракъ болгъанды - 0,4 процентге.

Къолайсызлагъа себеплик этюу программа былтыр тыйгъысыз бардырылып тургъанды. Аны хайыры бла 138 жаш юйюрге 99 миллион сомгъа билеклик этилгенди. Ветеранлагъа, сакъатлагъа эмда саусуз сабийлери болгъан юйюрге кыралны бюджетинден 12,2 миллион сом жиберилгенди, ол субсидия халда юлешингенди. Дагыда ючюулен 8,4 миллион сом багъасы сертификатла къоллу болгъандыла. Аналыкъ капиталгъа кырагъылар болуп кредитле алган 425 адамны уа процент телюулерини экиден бирин (12,8 миллион сом) республиканы бюджетинден ахча берип жапхандыла.

Татьяна Швачий шахарда кырулуш сферада болгъан тюрлениуле эмда не жумушла этилгенлери бла да шагъырейлендиргенди. Ол билдиргенича, бу конледе республиканы тийишли законуна

тюрлениуле сингдилгенди. Министрствону болушлугуу бла юч шахар округну эмда 61 элни баш планлары жарашдырылгъандыла. Аны бла бу иш кёп къалмай 88 процентге тамамланганды. Юрий Коконву буйругуу бла муниципалитетледе жерлени хайырлануу эмда кырулуш ишлени бардырыу жорукъла тап халгъа келтирилгенди.

Министрствону надзорлукъ ишини юсюнден да кысык айтханды докладчы. Былтыр 117 объектде 280 тинтүу бардырылгъанды. Аланы кезиюнде ачыкъланган кемчиликлени юсю бла 81 эсгерюу этилгенди, 60 бегим жазылгъанды, сюдге жети протокол жиберилгенди эмда эки миллион сомгъа тазир салыннганды.

Жол мюлкде эмда тынгылы кырулуш бардырыуда болум бла келгенлени министрни орунбасары **Жарашууаны Алим** шагъырейлендиргенди. Саулай алып айтханда, былтыр республиканы жол фондуну ёлчечи 1,85 миллиард сом болгъанды. Ол санда 232 миллион сом кыралны бюджетинден

бёлюнгенди. Тынгылы кырулуш эмда реконструкция ишлеге 273 миллион сом кыратылгъанды, хайырлануу эмда 14,3 километр жол берилгенди.

Жангыртуу ишлени тамамлаугъа уа 146 миллион сомдан аслам кыратылгъанды. Аны бла битеу да 12,2 километр жолда мадар этилгенди, ол санда Эски Урухда, Бахсанны бла Кырагъачны эмда Солдатская бла Грабовец станицаланы араларында жолланы бир кесеклеринде да. Дагыда кезиюлу жумушлагъа 325 миллион сом кыратылгъанды. Жоллада суратха эмда видеога тюрюрген камераланы орнатыугъа уа 96 миллион сом жиберилгенди.

Тынгылы кырулуш юсюнден айтханда, былтыр хайырлануугъа битеуде 33 объект берилгени билдиргенди министрни орунбасары. Ол санда саулуук сакъаулау - бешиси, спортда - тогузу, культурада - онбичи, таза суу эмда газ бла жалчытыуу, сора канализация бла байламлы жети эмда билим берууде бир ишленгенди. Эм белгиле объектге Жарашууаны

Алим жангы Перинатал араны санагъанды.

Кёп фатарлы юйледе тынгылы ремонт этюу ишле да министрствону кез туурасындадыла. Былтыр быллай 43 юйде 107,5 миллион сом багъасы иш тамамланганды. Ол санда 36 лифт алышындырылгъанды эмда ючюсюне ремонт этилгенди. Министрни башха орунбасары **Гасташев Жамбулат** юйлен кырабыргъаларыны тыш жанлары жангыртылгъанларын, ресурсланы эсеплеучю приборла орнатылгъанын, инженер коммуникацияла да тап халгъа келтирилгенин билдиргенди.

Быллай ишлени бардыргъан Регион операторгъа телюле берюуде ахшы тюрлениуле эсленди. Сёз ючюн, 2015-2016 жыллада аланы жыйыу жаланда 6,5 процент болган эсе, былтыр бу кёрюмдю 39 процентге жетгенди.

«Шахарда тап болум кыруу» деген программанын чеклеринде былтыр Нальчикде Профсоюзланы юйюно аллында, Къабарты Россейге къошулгъанлы 400-жылгыны аны майданында эмда 68

арбазда тапландырыу ишле бардырылгъандыла. Аны бла бирге Бахсанда, Прохладныйде, Терекде эмда Тырынауузда шахар паркла да айбатландырылгъандыла. Бу ишлеге битеуде 194 миллион сом кыратылгъанды.

Жашау журтла-коммунал мюлкню кюз арты-кыш кезюуге хазырлауу чеклеринде 545 миллион сом багъасы мадар этилгенин да билдиргенди Гасташев. Быйыл а, жарашдырылгъан планнга кёре, ол 580 миллионга жетерикди. Докладчы айтханга кёре, мында оборудованыны жангыртуугъа, тийишли инвестиция проектлени бардырыугъа аслам эс бурулуп тебирегени да кыуандырады.

Ахырында ол жашау журтла-коммунал жумушладан 3,36 миллиард сом багъасы ётдюрюлгенин билдиргенди. 6,7 минг къолайсыз юйюрге бу жаны бла 136,2 миллион сомгъа субсидияла эмда бир миллиарддан артык сомгъа льготала берилгенлерин да айтханды.

Министрство быйыл тамамларыкъ жумушла да белгиленгенди: хайырлануугъа 433 минг квадрат метр жашау журт берирге, эм азы бла 15 миллион сом багъасы кырулуш ишле тамамларгъа, Нальчик сууда Нартан элге жете тургъан жерде 90 метрик кёпюр ишлерге, жолланы тап халда тургъа, алагъа ремонт этерге, шахарланы бла элени тапландырыуу эмда айбатландырыуу андан ары бардырыугъа, Бахсан шахарда кир-кипчикни жарашдырыуу комплек орнатыугъа, билим беруу, спорт, культура объектле ишлерге эм башхала.

Коллегиягъа къатышханла докладлада келтирилген шартланы эмда болумну игилендируу жаны бла оюмларын туура этгенди, аны бла министрствону былтыргъы ишине иги багъа бергенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.
Сурат авторнуду.

ЖЫЙЫЛУУ

Контрольну кыатыландырыр умутлудула

Быйыл кырал учредениялары бла жамауатны тюрлю-тюрлю жумушларын тамамлаган организациялары (РГУ эм ОО) профсоюзна жюз жыл толганды. Анга жоралал Элбрус районда тийишли комитетте кенгеш бардырылганды. Тырныауз шахарны администрациясыны башчысы Жаптуланы Руслан эм муниципалитетте про-

фсоюз организациялары келечилери кыатыландыла. Анда сөз асламысында профсоюз организациялары былтыр ишлерини юсонден барганды. Ол санда урунуу кыоруулауу эмда бужаны бла закон бузулмаз ючюн кырал эм ведомстволу контрольну кыатыландырырга кереклиси айтылганды.

Жюз жылны ичинде профсоюз организацияга кырал эм муниципал маганаалары болган проблемаланы тамамларга тышгенди. Ол себегден бююнлюкде бужаны бла ахшы билим эм сынау жыйылганды. Ала кырал эм муниципал органла бла тири байламлык жюрютедиле.

Былтыр республиканы профсоюзлары урунганлары болумларын, жашауларын игилендиричча, социал жаны бла апчымазча уллу иш бардыргандыла. Хакъ заманында теленирине аслам эс бурулады. Быйыл бужаны бла чырмау чыкмаганды.

Району бир талай профсоюз ишчиси жетишимлери ючюн грамота бла юбилей майдаллага да тийишли болгандыла. Кенгешде аланы саугъалау болганды.

Алиса ТАРИМ,

Элбрус муниципал району администрациясыны пресс-службасыны башчысы.

Башийланы Алим бла алчы специалист Отарланы З.

Кырулуш

Автовокзаллагъа кыошулукъду

Къабарты - Малкъарны уллу шахарларындан биринде - Бахсанда - быйылны ахырында жангы вокзалны кырулушу башланырыкъды. Элбрус элде автопавильон, Кыашхатауда автостанция салырга муратлыдыла.

Бююнлюкде Бахсанда жер юлюш берилгенди. Аны эскизи хазырды, инвестор да табылганды. Бусагъатда проект-смета документациясы жарашдырыла турады. Кырулуш ишле быйылны ахырында башланырыкъдыла» дегенди КъМР-ни Транспорт эм связь жаны бла кырал комитетинде.

Былтыр инвесторланы кючю бла Тырныаузда жангы автовокзал сөөлгенди. Дагъыда аллай эки уллу объект - «Южный» бла «Северный» - Нальчикде бите турадыла. Саулай да аланы багъалары бир миллиард сомга жетеди. Ала быйыл биринчи сентябрьге ишлерин башларча боллукъдула.

Бизни корр.

АСКЕР

Ушакълайдыла, ангылатадыла

Черек муниципал районда, битеу республикада, аскерге чакырынуу жаз башы кампаниясы башланганды. Мында он элден 877 жаш медицина комиссиядан ётерге керекдиле. Аладан жаланда жыйырма-сы сайланырыкъды.

Жер-жерли самоуправление органланы келечилери призывникле эмда аланы атааналары бла ушакъла бардырып, жашла Россей Федерацияны законодательствосуна тийишлиликде аскер борчларын толтурурга кереклисин, РФ-ни аскерге алынуу юсонден жангы законна кёре, бир тюрлю сылтаууз призывной комиссияга келмей кыал-

ган жаш адамга, 27 жылы толганлай, аскер билетни орунуна справка берилип кыалыгъын да эсгертедиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Сынаулу специалистле сюзедиле

КъМР-ни Башчысыны указына тийишлиликде республиканы инсанларын аскерде кыулукъ ётерге чакырыу башланганды. Элбрус районда аны чеклеринде аскер комиссияны жыйылуу болганды. Аны башчысы районну жер-жерли самоуправлениыны таматасы Отарланы Исмайыл болганды.

Бу жол мындан аскерге 30 адам чакырыллыкъды, аладан 20-сы ДОСААФ-да тюрлю тюрлю аскер усталыкыга юйренгенле боллукъдула. Битеу да бирге районда аскер комиссариатны эсебинде 1150 адам барды. Быйыл комиссияны жыйылууларына 809 адам чакырыллыкъды.

Аскер-врач комиссияны кыауумна сынаулары болган специалистле кыатышдыла. Былтыр а кюз арты кезиуде аскерни тюрлю-тюрлю бёлюмлеринде кыулукъ ётерге 25 жаш ашырылганды.

Элбрус району жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Аманлыкъ

Элбрусчуну ёлтюргенге уголовный иш ачылганды

Быйыл 6 апрельде РФ-ни Следствие комитетини 316-чы номерли следствие бёлюмоне Элбрус элде 27-жыллыкъ жаш ёлпюрюлени белгили этилгенди. Бу шартла бла байламлы уголовный иш ачылганды.

Тохташдырылганыча, быйыл 6 апрельде Азауда элбрусчу жашны бла бир аскерчини араларында даулаш чыкыганды. Ол тойюше айланганды, аны кезиуде аскерчи элбрусчуну бичакъ бла урганды. Саулык сакълау учрежденияга мычмай жетдиргенине да кырамай, жаш алган жарадан ауушханды.

Аманлыкъчылыкъ этилген жер тинтили-

генди, камерала жаздырган шартла жыйышдырылгандыла. Шагъатлагъа соруу бардырылганды, тутулган да мурдарлыкъ этгенине жендиргенди. Анга РФ-ни Уголовный кодексини 111-чи статьясыны 4-чю кесегине кёре терслеу материалла жарашдырылгандыла. Ол иш этип адамны саулуугуна уллу хата сапганы эмда аны ёлтюргени ючюн жууапкъ тартыллыкъды.

Уголовный иш андан ары тинтиледди.

РФ-ни Следствие комитетини Баш аскер следствие управлениясы.

Шимал Кавказ кюн сайын

Чыртда дарман ичмегенди

Рекордланы эсепге алган "Интеррекорд" халкъла аралы агентство Ингушетияны Джейрах районуну бийик тау эли Гулиде жашагъан Аппаза Илиевни дуняда бек кёп жашагъан адамга санаганды. Быйыл 1 мартта анга 122 жыл толганды. Аны сегиз сабийинден 33 туудугу барды, аладан тууганла да 34 боладыла. Ол ёмюрюнде не тютюн, не аракы, не дарман ичмегенди. Шёндю да элли жамауат жашаууна кыатышханлай турады. Алгын Гиннесни рекордла китабы жер башында бек уллайганга Япониядан 112 жыл толган Масадо Нонаканы санаганды. Аны аллында уа узакъ ёмюрлюкю рекордун 113-жыллыкъ испанлы Франциско Оливер салган эди. Алай ол быйыл февральда ёлюп кыалганды.

Шийилк эм башха ашарыкъла

5 майда Грозныйде «Шашлык-Машлык» деген экинчи халкъла аралы фестиваль ётерикди. Аны кезиуде ачыкъ отда кыуурулган шишикден башха ашарыкъланы татыуларын кёрюрге эмда аланы хазырлау амалларын да билрге боллукъду. Андан сора да, миллет жыр-тепсеу кыауумла усталыклары кёргюзтюрюкдюле, спортчула да кючлерин сынарыкъдыла.

Фестивальны Туризм жаны бла федерал агентство бла Чечен Республиканы правительствосу тийишли комитети кырайдыла. Былтыр анга 20-дан артыкъ россейли региондан бла тыш кыралдан ашха устала кыатышхандыла.

Индияны орнуна

Дагъыстанга тыошгенди

Французлу жолоучу Феликс Вомурэн, жолоучулукъда керек болган хапчулары эмда жатар жери бла арбачыкыны да тартып, кыралдан кыралга жаяу жюрюйдю. Бир кюн эрттенликде уянып кыараса, шахарны ичинде ийнекле эркин айланганларын кёредди да, кесин Индияга тыошген сунады. Алай Дагъыстанны Кизляр шахарында болганын арта биледи. Анга жарыкъ тыбеген шахарчылагъа уа ол Россейни чегинден эртте озуп, Индияга жетген сунганыны юсонден айтханды.

Парадха

хазырланадыла

Юг аскер округну 58-чи армиясыны биригуеринде бла аскер бёлюмлеринде Хорламны 73-жыллыгына аталган парадха хазырланадыла. Аны минген артыкъ аскерчиси бла 30-га жууукъ аскер техникасы Шимал Осетия Республиканы ара шахары Владикавказда тизгин ётерикдиле.

Жер-жерледе - интерактив музей

РФ-ни Кыркуусулукъ советини секретары Николай Патрушев Черкесскде бардырган кенгешде КъЧР-ни башчысы Темурезланы Рашит Шимал Кавказны хар регионунда «Россей - мени тарыхым» деген музей-кёрмюч комплекс кыуарга кереклисини юсонден айтханды. Алай бла ол СКФО-ну субъектлерини башчыларыны оюмларын туура этгенди.

Америкалы гёжефни онглаганды

Дагъыстанлы гёжеф Хабиб Нурмагомедов, Нью-Йоркда Битеулю бойцовский чемпионатда америкалы Элом Квинтойну хорлап, женгил ауурлукъда UFC жаны бла чемпионну белбаууна тийишли болганды. Аны алгышлай, республиканы башчысы Владимир Васильев: «Тууган Дагъыстанынг бла саулай Россей сени бла ёхтемлендиле», дегенди. Газетле жазганга кёре, спортчу ол хорлам ючюн 530 минг доллар аллыкъды.

Таш суратлагъа «жан кирликди»

15 апрельде Ингушетияны ара шахары Магас кыуалганды 1075-жыллыгы эмда аны жангы тарыхыны уа 24-жыллыгы кенг халда белгилениркидди. Ол кюн тюрлю-тюрлю кёрмючле, конкурсла, концертле да ётерикдиле. Гитчеле эрттенликден ингирге дери аттракционлада учарга онг табарыкъдыла.

Бек сейри уа - таш суратланы сыфатлары алган адамла шахарны орамлары бла ётерикдиле. Ферьерверкени фестивали да Магасны жасарыкъды.

Информагентстволаны билдириулерине кёре ТЕКУЛАНЫ Хауа хазырлаганды.

Конкурс

Айырмалылагда - грамотала, дипломла, сауғала

Озган байрым кюн Кенже Маданият юйюнде бек көп адам жыйылган эди. Ала уа «Хар нени да билирге сиеме» деген ат бла жыл сайын бардырылыуучу конкурсда хорлаган школчула, ала ны устазлары, ата-аналары эдиле. Ол кюн битеу да эки жүздөн артык адамны сауғалаганды.

Россейни илмула академиясыны Къабарты-Малкъарда илму арасы кыраган быйыл бла сегизинчи кере бардырылады бу эришиу. Биринчи жылда анга жаланд республиканы школларында окыуғанла кыатышып турган эселе, ардан-артка

ким сийсе да кыатышырга эркин эди. Школчула жыл санларына көре, онеки номинацияда эришгенди. Хорлаганлары алгышларга, сауғаларга да соруула бергенле, башха кыонакыла да келгенди. Ала, бирем-бирем сахнага чыгып, конкурсантла ишлерин Интернетден алып угъай, кеслери керти да тинтиле бардырып жазганларын, хапарларын а суратла бла омакк жасаганларын да чертип, сауғаларын, грамоталарын, дипломларын да бергенди. Сёз ючюн, Шауаланы Аминат, Нальчикде 2-чи номерли лицейде окыуған Марат Макоевну

Шимал Кавказы башха регионларыны школчулары да кыошулгандыла. Быйыл конкурс «кыанатларын» бютон кенг жайганды. Анга Кырачай-Черкес Республиканы, Пятигорскну, принц Хамза бин-Аль Хусейнни школуну, Къазахстанны, Грузияны, Арменияны, Юг Осетияны, Абхазияны келечилери да кыатышандыла. Очный, заочный кесеклерине 1300 иш жиберилген эди.

Дагъыда бу ишни бир энчилиги. Дайыл сайын аны кыраганла анга республикада атлары айтылган адамланы эмда организацияланы кыатышдырадыла. Ала торлюторлю номинациялада кеслери соруулары бередила. Жууаплагда да кеслери кырайдыла эмда сайлайдыла. Быйыл соруулары «Китап» кырал предпринятны директору Шауаланы Аминат, «КъМР-де китапны сийюочюлени обществосу» жамауат организацияны башчысы Наталья Шинкарева, КъМР-ни Жамауат палатасыны члены, «М. и В. Котляровы» китап басманы директору Мария Котлярова, Россейде Черкесилени федерал миллет – культура автономияларыны президенти Александр Охтов берген эдиле.

«Хар нени да билирге сиеме» деген конкурсда биринчиден башлап обиринчи классха дори

иши юч тилде да тынгылы жазылганын белгилеп, аны да устазын да сауғалаганды.

«Нур» журналны баш редактору Сабанчылары Арипа уа 2-чи номерли лицейде 4-чу классны окыучусу, жаш математик Чомаланы Ахматны энчи белгилеп, анга КъМР-ни халк поэти Гуртуланы Салихны назму жыйымдыгын, «КБР Медиа» учрежденияны сауғаларын да бергенди. Дагъыда ол ана тилден бла адабиятдан конкурсда хорлаган Улбашланы Наиланы бла Уяналаны Альбинаны эмда Нальчикде 17-чи номерли орта школдан Мокъсала Динаны, инглиз тилден айырмалы болган Журтубайланы Иннаны да сауғалаганды.

Быйылда дагъыда чертип айтырча бир шарт барды: конкурсха сабийлери бла бирге ата-анала, ыннала да кыатышандыла. Аны себеплени абаданланы араларында да эришиу барганды, деп айтырга боллукыду. Алада да хорлаганла сауғасыз кыалмагандыла. Байрамны бютон жарык, эде кыалчыра этюге аны кыраганла уллу кыйын салгандыла. Тохов Артур, Аскер Гитижев, Аслан Мамиев, Милана Макоева жырлап, тепсеп да жыйылганланы кёллерин кёторгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алганды.

СОРУУ

Малкъар халкыны кыраллыгъы кыайтарылган кюнню башха кезиуге кёчюрюрге керекмиди?

Бир кыауум жамауат организация КъМР-ни Башчысына кыагы жазып, Малкъар халкыны байрамын 28 мартдан 3 майга кёчюрюргө тилегенди. «...28 март Россейни халкыны эсинде Кемеровода болган бушуулу ишле бла байламлы болганлай кыаллыкды. Аны ючюн Малкъар халкыны кыраллыгъы кыайтарылган кюнню мындан ары 3 майда – кёчюнчю таулула бла биринчи эшелон ата журтха кыайтан кюн - белгилеуно тюзге санайбыз», деп айтылады документде.

Бу оюмга жамауат кыалай кыраганны билир мурат бла биз кысха соруу бардырганды. «Заман» газетни журметли окыуучулары, сиз да анга кыалай кыраганныгыны белгили этерсиз деп ышанабыз.

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Борис,
КъМР-де Адамны эркинликтери жаны бла уполномоченный:

- Байрамны башха заманга кёчюрюуно бир торлю сылтаун кермейме. 28 март адамланы акылларында Малкъар халкыны кыраллыгъы кыайтарылган кюнча тохташанды, аны бузар кереклиси жокыду. Жаланда атына жангыры деген терсди, бизни халк жангырылган кезиуден өтгенди, Кыраллыгъы кыайтарылган кюн дерге тийишлиди.

Байрамны кёчюнчюле бла биринчи эшелон ата журтха келген кюнде белгилеуно юсюнден айтханда уа, тарых магъаналы ишлени быллай шартла бла байлаган терсди. Аны документ бла белгиленген мурдору болурга керекди. 1957 жылда 28 мартда уа Кыбарты АССР-ни Кыбарты-Малкъар АССР-ге торлендируно юсюнден Баш Советни бегими кыабыл кёрюгенди.

ЭФЕНДИЛАНЫ Салих,
философия илмуланы доктору, профессор:

- Темир жол узунду, байрамны эшелон бла байлаган терсди. Мени оюмум алайды: 28 мартны жеринде кыорга керекди. Малкъар халк ата журтуна кыайтханына 50 жыл толганында, Нальчикде Маданият юйде уллу жыйылыу болганды. Анда мингден да көп адам болур эди. Ол санда республиканы биринчи президенти Валерий Коков.

Бизни фахмулу артистбиз Кучукланы Магомет жамауатны аллында туруп, кыруу жилип, сарнап турмай, миллетте кыуанчлы кюн керекди. Ата журтубузга кыайтып, жерибизде жашайбыз – бизни байрамыбыз болурга тийишлиди, дейди. Валерий Коков ол тюз болганын айтханда, залда халк анга кыарсла бла тюбеген эди. Ма алай кыуалганды халкыбызны байрамы. Ол бизни тарыхыбызды.

Халкыны жарсыулары кёпдюле: демография хал, ишсизлик, ёсюк келген тёлуюно адет-терелге юйрету... Шёндю ма аллай проблемала бла кюреширге керекди, аладыла артыкыла магъаналыла.

УЯНАЛАНЫ Виктор,
Кыаштатау элли жамауат советини башчысы:

- Мен акылы этгенден, 28 март терс тохташдырылганды, халкыбызны байрамы 9 январьда болурга керекди. Ма ол кюн 1957 жылда СССР-ни Баш Советини Президиуму «Кыбарты АССР-ни Кыбарты-Малкъар АССР-ге торлендируно юсюнден» Указыны кыабыл кёргенди. Республиканы властьлары кеслери бегимлери кыабыл кёрмей бу оноуну мархта дори нек созган болурла деп, мен көп сауғыш этгенме.

Бизни халк совет властьны оноу бла кёчюрюргенди. Да сора байрамны тохташдырганда, халкыга автономияны кыайтарырга деген оноу тергелмей,

Кыбарты Республиканы Баш Советини бегимине алчылык нек берилгенди?

Биринчи эшелон келген кюнню мурдорга алган да тюз болмаз. Нек дегенде партияны съездинде кёчюрюлген халкылага реабилитация этерге деген оноу этилгенлей, эркинлик берилгенин сакламай, онглары болганла ата журтха кыайтып башлагандыла. Сёз ючюн, биз эки юйор болуп, Кыаштатауға 1956 жылда 25 мартда келген эдик. Ол кезиуде уа анда алты юйор бар эди.

28 мартны юсюнден айтханда уа, зорлук сынаган халк ол кезиуде алыкы жолда эди. Халк не терлиги болганын, кыайры барганын, кыайда жашарыгын билмей, көп кыйынлык сынагандыла. Ол кюн кыуанч этген тюз туюлюду, деп алай кыарайма.

АЗАМАТЛАНЫ Къайсын,
Хасания элли администрациясыны башчысы:

- Быйыл Кемеровода болган кыйынлык ючюн малкъар халкыны байрамны апрельде белгилерге оноу этилгенди. Ол тюздю. Мындан ары да аны 3 майга кёчюрюрге деген башламчылыкны да мен тюзге санайма. Ол миллет ата журтуна кыайтып башлаганы бла байламлы боллукыду.

Алай аны тохташдырырдан алга уа сауғыш этерге, адамланы акыылларын билирге тийишлиди. Былай алып кыараганда, миллетни кёчюрюрге деген бегим апрельде кыабыл кёрюлгенди, алай адамла уа мартда зорлук сынагандыла. Биогюнлюкде уа бушуу документ жарашдырылганда угъай, ол терс иш этилген кюн белгиленеди. Аны ючюн быллай датала документлени мурдорунда кыуалардыла дерча туюлюду.

ТЮБЕЙЛАНЫ Светлана,
Кыбарты-Малкъар кырал университетни Малкъар культураны Отарланы Керим атлы арасыны башчысы:

- Бу башламчылык Интернетде басмаланганда, аны юсюнден оюмуу жазганма, аны бюгон да торлендирмегенме: байрамны башха кезиуге кёчюрюрге жарамайды. Жарсыуга, бирлери мени сёзлериме кыажау болгандыла. Бу документ миллетни ичинде даулашла туудурганы бек жарсытады.

28 март байрамча белгиленген унамаганла ол кюн кёчюнчюле бла ахыргы эшелон киши жерине жетгенди дейди. Алай миллет ол кюн жок болмаганды, биз сау кыалганды, ата журтубузга кыайтханды. Башхалары уа мартны ахырында адамла көп санда өлгенди, тепсеуле кыалай кырайды дейди.

Ол жаны бла алып кыараганда, 28 март 28 апрельден, 3 майдан, башха конуленден да энчи туюлюду: биринчи эки жылны ичинде кюн сайын аурууладан, ачыккъдан, сынаган кыйынлыккъладан, хауа жарашмай көп санда ауушхандыла адамларыбыз. 28 март 3 майдан кыанлыды, бушуулууду дерча туюлюду.

Малкъар халкыны кыраллыгы кыайтылган кюнню тохташдырылганы миллетте артыкыла магъаналы болганды. Бу оноу чыгарылганда, мени көлюм кыалай кётюрюлгени эсимдеди, анга халк кыуанган бюгон да унутмаганма. Бу сезимни сыбырзга жарамайды.

КЪАЗАКЪЛАНЫ Элдэр,
энчи предприниматель:

- Быйыл байрам башха заманга кёчюрюргө тюздю, Кемеровода кыалай бир сабий өлгенди. Адамла аллай кыйынлык кёргенде бизге кыуанчыла бардырырга ахырда ушарык туюлюду.

Алай халкыбызны байрамны мындан ары башха кюнге кёчюрюргө тюз болмаз. 28 мартда халкыга кыраллыгы кыайтылганды, ол жаны бла бегим да барды. Ол кюн таулулары кыуанчы болганына бизни халк, башха миллетле да юйренгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

ФОРУМ

«Төгөрек столла», мастер-классла, тренингле

Нальчикке сабий чыгъар-мачылыкны «Кюн шахар» академиясында «Биз спортну сайлайбыз!» деген ат бла республикалы форум этгенди. Аны Спорт министерство, жаш төлю правительство «Бирге!» деген регионла аралы проектти фонду тири кытышыуу бла кырагъандыла.

Анга КъМР-ни Парламентини Спорт эм туризм жаны бла комитетини председатели Арсен Барагунов, министр Залим Кашироков, КъМР-ни спорт министрини кыулуугун толтура тургъан Залим Жежев, КъМР-ни Муслиманларыны дин управлениясыны председатели орунбасары Аслан Гедгафов эмда жаш төлю правительствону председатели орунбасары Тюбейланы Мурат, башкала да кыатышхандыла.

Форумну кезиуунде «төгөрек столла», мастер-классла,

тренингле да бардырылгандыла. Ахырында республиканы районларындан келгенле, кыауумлагъа юлешинип, терроризмге, экстремизмге, миллетчиликке кыажу сюелиу, башка динге төзюмлю болуу жаны бла программалары бла шагъырей этгенди. Бу ишге Черек районну келечилери да тири кыатышхандыла

эмда проектлерин кыоруулагъандыла.

Бу форумну кырагъанла быллай тюбешиуле хайырлы болмай кыалмазлыкларына эмда төреге айланарыкларына ышанганларын айтхандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

САЛУКЪ

Антибиотикледен семиредиле, суукъ кириуден сиропла уа астманы кыозгъайдыла

Антибиотикле хайырлы микрофлораны өлтюрюп, аллергияны келтирген бла чекленип кыалмай, ала жау салыуға жетдиредиле. Нью-Йоркуну университетини специалистлери айтханын кере, микрофлора бизни аш эритген органда керекли веществоланы сингдирирге жууаплыды эмда жуаланы ичуге контроль этеди. Дагыда ол семиртиуну кыапан чыгаргъа кыоймайды. Башында сагынылгъан таблеткала уа аны танг кыужьартадыла.

Пенициллин белге кыажу

Тинтиуле лаборатория чычханлада сынаула бла бегитилгенди. Антибиотиклени чанчхан кемириучюле алагъа микрофлораны артха кыайтаргъа амалла берилмеселе,

Кёбюрөк бронха астманы, тиширйуу аурууланы багъыуда хайырландырылгъанла. Ауурлукъгъа кыажу пилюляланы юсюнден сёз барса уа, бусагъатда чыкыгъанланы зараны жокъду. Болсада аланы да, тынгылы тинтиуле этилип, доктор буюргъандан сора ичерге.

ауурлукъ жыйгъандыла, деп жазады белгиле илму журнал New Scientist. Дания алимле уллу дозаланы алгъан сабийле уа кёп заманны ичинде толукъгъа ёч болгъандыла деп тохташдыргъандыла.

Хау антибиотиклесиз болалмазлыкъыбыз баямды. Бек башы, жорукъдан чыкмазгъа, хар суукъ тийгенлей ичип башламазгъа бу дарманланы. Андан сора да, аллай курсну этгенлей, микрофлораны орунну салыгъыз.

Энтта да кыаллай дарманла татыйдыла ауурлукъгъа? Аны юсюнден бизге биохимик, фармаколог **Наталья ОПЫХТИНА** халарлагъанды:

- Бек алгъа гормон затла.

Бир-бир заманда антидепрессантладан да ауурлукъ кётюрюлорге боллукъду. Сиз дарманла ичгенигиз бла белгизни ёлчемини арасында байламлыкъны эслесегиз, мычмай врачча билдиргиз. Ауурлукъну беш килограммгъа окъуна ёсгени веществоланы алышындырыуда неда аш эритиуде проблемала болгъанын кёргозтеди.

Аллергиягъа жол
Парацетамол суукъ тийиуню симптомларын кетериуге жарагъан юч бек изленген дарманланы санына киреди. Ол 70 процентни сабий сиропланы бла порошокланы баш кесегиди. Алай Новозеланд

алим Джулиан Крейн, башха экспертле тынгылы тинтиуледен сора алай бек кыуанырча оюмлагъа келмегенди. Ала тохташдыргъанна кере, простудада эмда гриппде бу айтылгъан дарманланы ичген сабийлени бронха астманы айныууна кыоркыуу ачыкъланганды. Онбеш айларында парацетамол алгъан кыажунакыла уа ёсселе, аллергиядан кыыйналыргъа боллукъдула. Алимлени акыллларына кере, жылдан-жылгъа ма бу дарман кенг жайылгъаны ючюн астамдан ауругъан балаланы саны кёбейип барады.

Бу сюзюуге ийнанаргъа жараймыды огъесе керек туююмлюду? Халны ангыларгъа бизге сабий алерголог-иммунолог профессор **Юрий СМОЛКИН** болушханды:

-Тинтиуде сылтау бла хыйсап бираз кыатышдырылгъандыла. «Нестероидная астма» деген диагноз барды. Бир-бир адамлада атадан келген тартыу барды аллергияны айтылгъан тюрлюсюне. Ол а ацетилсалициловая кислотаны неда парацетамолну (бу дарманла воспалениягъа кыажу онглагъа киреди) келишимени ючюндю. Алай бла керти да парацетамол солу аллергияны кыозгъарчады.

Битеу сабийледе угъай. Жангызда алгъадан окъуна иммунитет кыяуу болгъанлада – саны аспири бронха астманы айныууна хазырлыкъ деген. Парацетамол кеси аллына астманы келтирмейди, ол анга алгъадан окъуна тартыуу кёрюнгенлеге механизмни иеди. Сагынылгъан дарманны ичгенден сора балада энчи симптомланы эслесегиз (кыыйналып солуу, жиямукъ келиу) ашыгып педиатргъа барыгъыз эмда тинтиуле этдиргиз.

Елена ИОНОВА.
«Аргументы и факты» газет.

Чакъырыу

«Ёлюмсюз полкга» суратланы хазырлауну болжалгъа салмагъыз

Республиканы инсанларын «Ёлюмсюз полкга» кыатышыргъа чакъырабыз. Уллу Ата журт урушну кезиуунде азатлыкъ ючюн сермешген жууукъларыгъыны суратларын хар адам да кеси хазырларгъа боллукъду.

Алай аланы бу фирмала да жарашдырадыла: «Legko» (Пушкин атлы орам, 85-чи мекам, 103-чю отоу), телефон номер: 76-00-39), «Рекламист» (Киров атлы орам, 306-чы «а» номерли мекам, телефон номер: 77-40-14), «Свой стиль» (Ленин атлы проспект, 30-чу мекам, телефон номер: 77-40-88), «Ю-медиа» (Кыулийланы Кыайсын атлы проспект, 10-чу мекам, телефон номер: 40-35-25), «Ракурс» (Киров атлы орам, 2-чи «в» номерли мекам, телефон номер: 40-09-09), «Print центр» (Кыарындашла Кыушховла атлы орам, 79-чу «а» номерли мекам, телефон номер: 8-928-077-06-50.

Марш кыачан башланыргъы эм кыайсы жол бла барлыгы энта билдирликиди. Алай суратланы хазырлау жумушну арт болжалгъа салмазгызыны тилейбиз. Соруулары болганла бу телефон номерлеге сёлешигиз: **8-903-426-61-01** – Анна Романовская, **8-928-914-17-84** – Артём Челикин, **8-928-077-67-83** – Сарбашланы Амина, **8-963-167-60-69** – Кыартлыкъланы Фарида, **8-928-691-99-46** – Марина Битокова, **8-928-081-99-14** – Тамара Битокова.

Социальный сетьледе кыауумла:
https://vk.com/region07_polkrf2016
<https://www.facebook.com/region07.polkrf>
https://www.instagram.com/polk_nalchik/

НАЛЬЧИК

Хава

Алгъынны тапсыз затла кыайтарылмазча

Синоптикле айтханын кере, Кыабарты-Малкыарны тауларында быыйл кыар мардасындан отуз процентте артыкъ жаугъанды. Ол себепден черекле жай чилледе Шимал Кавказда сакъ жаууна жаугъан эм кыар да кыстау эриген кезиуде кытуруп келирге боллукъдула. Кыарны кёплюгюн эсге алсакъ а, быыйл да, 2002 жылдача, уллу ыркыла келирлерин сакъларгъа тюшеди, деп билдиреди КъМР-де Гидромет-центри таматасыны орунбасары Любовь Антонова.

Жай кюле кыаллай боллукъларын хауаны тинтиген служба

жетмиш процентте тохташдыргъа боллукъду. Анда белгилегенлерича, иссилик башха жылланы орталыкъ керюмдюзюнден озарыкъ туюлюду, жаууна да мардадан кёп жаумазгъа ушайды.

Эсге салыу: 2002 жылда саулай Шимал Кавказда, черекле кётюрюлюп, инженер объектлени, жолланы, коммуникацияланы, Кыабарты-Малкыарда, Кыарачай-Черкесде, Ставрополь крайда эм Краснодар крайда уа юйлеге да кёп хата салгъан эдиле.

Информагентстволаны материалларына кере.

Семинар

Бирлешип кюреширге оноулашхандыла

«Россеини сабийлери – 2018» деген ведомстволара аралы Битеуроссей профилактика операцияны чеклеринде Нальчикде Наркология диспансерде семинар болгъанды. Анга Ич ишле министрствону Наркотиклеге кыажу управлениясыны, акыылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла бёлюмю, УФСИН-ни, Саулукъ сакълау министрствону келечилери да кыатышхандыла. Сёз ведомстволаны ара-

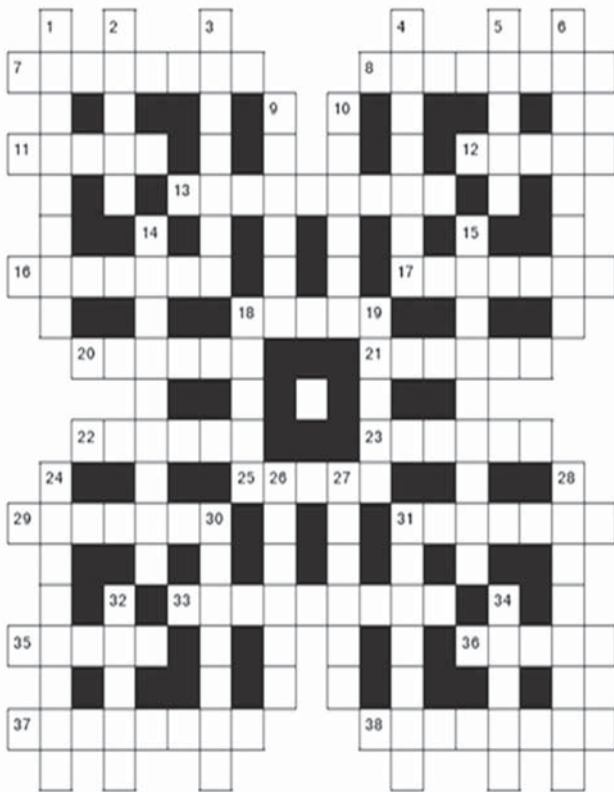
ларында байламлыкъланы кючлеуно, наркотиклеге кыажу профилактика мадарланы бирге толтурууну, уллу затлагъа кыажу сюелиуню ниетлерин жайыуно юслеринден баргъанды. Акыылбалыкъ болмагъанланы араларында психотроп затланы ичгенлени ачыккълау жаны бла мадарланы игилендириуге энчи эс буругъанды.

Бизни корр.

СӨЗБЕР

ЭНИНЕ: 7. Къанатлы. 8. Узун сабаклы гол. 11. Кавказ миллет. 12. Затны тамамы. 13. Басхан ауузда тауну аты. 16. Таулула эртте аны бла да кюрешгендиле. 17. Къылыгы тапсыз. 18. Адамда, табиыгъатда да болады. 20. Халкъ ауузуна къарагъан, сёзюн излеген адам. 21. Къолан тау. 22. Чибин уя. 23. Жангы бишлакъ бла этилген къатыкъ. 25. Къоркъуулу чабакъ. 29. Жаз башы къар. 31. Сууук болмазча, къышда жюрютюлген зат. 33. Къояннга алай да айтадыла. 35. Тауда къалын буз. 36. Кюл-кюлю къысха хапарла. 37. Тёлю этерге онгу болмагъан ёгюз неда аман къылыгы бла кесин эриши кёрюстген адам. 38. Ушкюкню тюрлюсю.

ЁРСИНЕ: 1. Таулу аш. 2. Кюн чыгыш къыраллада оноучу адам. 3. Уллуаякъ адамлагъа алай айтадыла. 4. Къонакъ келтирген затла. 5. Аналыкны, сабийлени кьоругъан тейри бийче. 6. Жангы хапар. 9. Къуран сура. 10. Тынчылыкны чачхан кюрешле. 14. Сабийлени алгын ала бла кьоркьутхандыла. 15. Къабугъу къаты, ашаргъа жарагъан кегет. 18. Зурнук. 19. Каменномостха аллай къабакъ дегендиле эртте. 24. Эртте кьойчуланы тепселери. 26. Химия элемент, сера. 27. Эки-юч жылны ичинде сюрюлмей къалгъан

сабан. 28. Къошакъ омакъланган адам, асламында тиширюу. 30. Затны сакълагъан адам. 31. Спорт оюн. 32. Гида. 34. «Ленинни юсюнден таулу поэма-ны» баш жигити.

Ыйыкъгъа гороскоп

14 апрельден 21 апрельге дери

КЪОЧХАР. Алгындан окъуна тамаларгъа деп тургъан ишлеригизни ахырларына жетдираллыкъ туюлюсю. Андан эсе бир кесек эс жыйып, жангы жумушланы къолгъа алыгъыз. Ыйыкны ахырында тюшген ахчагъыз терк жоулукъду.

ТАНА. Байрым кюннге дери тындыргъан хар ишигизни эсеплери бек иги боллукъдула. Шахардан тышына чыгаргъа деп тура эсегиз, солду кюнлени хайырларыныгъыз. Жолоучулугъуз къууандырлыкъды.

ЭГИЗЛЕ. Эрттеден бери тындырмалы тургъан жумушларыгизни ахырларына жетдирирге заман жетгенди. Сюйген адамыгъыз бла арагъыз да бузулургъа боллукъду. Аны себепли сизден иги да тёзюм изленирикди.

АЙЫРЫЧАБАКЪ. Сиз энчи жашауугъузу тапландырургъа излерикиз. Андан сора да, жорек излемлигибизни букъдурп тургъандан хайыр жокъду, хар сезимигизни бусагъатда ачыкъ айтырга кьоркмагъыз.

АСЛАН. Бусагъатда сиз ишигизде кётюрюлесиз, адамла не жаны бла билеклик тапдырургъа да хазырдыла, хурмет да этерикдиле. Жолоучулукъга чыксагъыз, къууанып кайтырыксыз. Жорегигизни кыйнагъан затла болмачдыла, ийнаныгъыз.

КЪЫЗ. Къоранчла сакълайдыла. Сиз юйюбюзню жасайбыз деп, кеп ахча жояргъа боллукъсуз. Алай бираз сабыр болсагъыз иги эди. Нек дегенде жууукъ заманда сизге ырысхы бек керек боллукъду.

БАЗМАН. Адамла бла арагъызы бузгъансыз, сюйгенигизни да кытыгызда туталмагъансыз. Жашау жолугъузда кеплеге тюбейсиз, жалаңда жорегигиз излегеннге уа жол табалмайсыз. Хар ишигизни асыры ашыгышлы тамамлайсыз.

АКЪЫРАП. Неге эсе да чамланырыксыз. Къатыгызда адамлагъа да тырман этер ючюн кьоярыкъ туюлюсю. Ишигизде да кыйыныракъ кезиуде башлангандыла. Юйор жашауугъуз з къууандырлыкъды.

МАРАУЧУ. Хар жангы башламчылыгыныгъыз нек эсе да ахырына жетдиралмайсыз. Бек игиси уа юйюбюзню жасап, аны тизгинин жыйсагъызды бу кюнледе. Жорегигиз суруп, кыйнап турады эрттеден бери, уллу кёллю болмагъыз.

ТЕКЕМЮЙОЗ. Бу кезиуде сакъламай турганлай бир уллу къууанча тубериксиз. Хар зат кесигиз сюйгенча боллукъду. Окъуй тура эсегиз, бютюн кёл салыгъыз, жылны ахырына иги кёрюмдюле бла келирча. Аны эсеплери жууукъ заманда сезилликдиле.

СУУКЪУЙ. Тюшген ахчаны жоюп баргъан къылыгыгъыз бусагъатда сизге иги туюлюдо. Кесигизни хыйлачылагъа алдатыргъа боллукъсуз, аны ючюн сакълыкъ изленеди. Жууукъ адамыгызыны алгъаракълада кёлоне бек тийгенсиз, созуп турмай кечгинлик тилегиз.

ЧАБАКЪЛА. Эрттеден бери излеп тургъан тюбешиююз бу кюнледе къураллыкъды. Ол адам сизни жол нёгеригиз болургъа боллукъду. Аны къылыгына, сёзюне, хунерине энчи эс буруп къарагъыз.

Сугоку

2								7
1	3						9	4
	4	5	1	2	9	6	8	
			4					
6	5		8	9	1		7	2
			6					
	8	2	9	7	6	5	4	
5	6						2	8
4								9

Ёрсине, эине да белгиленген квадратлада тарихле къайтарылмазгъа керекдиле. Тюз толтурулган судокуну эсеби барысында да бир боллукъду.

ТОКУМАЛАНЫ Салим хазырлагъанды.

ГАЗЕТНИ 47-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СӨЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 5. Майдал. 6. Киштик. 10. Макъа. 11. Акын. 12. Рузлама. 13. Ортакъ. 15. «Тарда». 16. Ораза. 18. Орайда. 19. Атаул. 23. Наныкъ. 24. Ургъуй. 25. Ургъуч. 26. Баллада. 28. Къына. 30. Озай. 31. Балакъа. 32. Асырау
Ёрсине: 1. Жаза. 2. Аджар. 3. Ашыра. 4. Гида. 7. Байрам. 8. Балхам. 9. Шырдан. 14. Къарачай. 15. Томууро. 16. Орден. 17. Алтакъ. 20. Сырпын. 21. Аналыкъ. 22. Даулаш. 26. Мирзеу. 27. Алтын. 29. Алам. 30. Оракъ.

ГАЗЕТНИ 47-чи НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СУДОКУНУ ЖУУАПЛАРЫ:

4	8	1	5	9	6	3	7	2
3	9	2	8	7	4	1	6	5
5	7	6	1	3	2	8	9	4
9	1	4	6	5	8	2	3	7
6	5	8	3	2	7	4	1	9
2	3	7	4	1	9	5	8	6
8	2	5	7	6	1	9	4	3
7	4	9	2	8	3	6	5	1
1	6	3	9	4	5	7	2	8

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МОКЪЛАНЫ Зукура (беломню редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (беломню редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер служба хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шаар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графике кёре 19.00 сагъатда кьол салынады. 20.00 сагъатда кьол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГЪАНЛА:
Текуланы Хауа - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфийа, Кучукланы Сафият - жууаплы секретарьны орунбасарлары;
Токумаланы Салим - (1,2,3,4-чы бетле), Ахкъбекланы Жаннета (10,11-чи бетле), Зезаланы Лидла (9,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1360 экз. Заказ № 381
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шаар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru